

Svetovni dan varnosti hrane - varna hrana povsod in za vsakogar

5.6.2026 - | gov.si

Svetovni dan varnosti hrane, ki ga obeležujemo v nedeljo, 7. junija, letos v ospredje postavlja pomen zanesljivih podatkov za sprejemanje ustreznih ukrepov na področju varnosti hrane. Usklajene politike in skupni ukrepi na področju zdravstva, kmetijstva, trgovine, okolja in varstva potrošnikov ščitijo vse ter zagotavljajo največji možni učinek.

Svetovni dan varnosti hrane je Generalna skupščina Združenih narodov razglasila decembra 2018 z namenom ozaveščanja o pomenu varne hrane za zdravje ljudi, družbo in prihodnost. Varna hrana rešuje življenja, saj ni le bistveni element prehranske varnosti, temveč igra tudi pomembno vlogo pri zmanjševanju števila bolezni, povezanih s hrano. Teh bolezni je več kot 200 in predstavljajo pomembno globalno breme, saj vplivajo na zdravje, preživetje, izobraževanje in gospodarstvo.

Zanesljivi podatki so ključ do ustreznih ukrepov

Letošnja tema svetovnega dne varnosti hrane pod sloganom *Od težav do rešitev - varna hrana povsod in za vsakogar* želi opozoriti na pomen podatkov pri sprejemanju ustreznih ukrepov na področju varne hrane. Zanesljivi zdravstveni podatki, podatki o boleznih, njihovih povzročiteljih in pogostnosti njihove pojavnosti ter drugi podatki nam omogočajo prehod od zgolj prepoznavanja problema k bolj usmerjenim in stroškovno učinkovitim rešitvam.

Vsi v prehranski verigi – od kmetov in proizvajalcev do prevoznikov, trgovcev, inšpektorjev, kuharjev in potrošnikov – imajo koristi od znanstvenih spoznanj in jasnih smernic o preprečevanju onesnaženja in pojava bolezni. Vlade lahko podatke pretvorijo v stroškovno učinkovite politike in ukrepe, živilska podjetja lahko izboljšajo svoje prakse, potrošniki pa lahko sprejemajo odločitve na podlagi dokazov.

Znanstvene raziskave, podatki spremljanja in standardizirane ocene tveganja predstavljajo osnovo za informirano odločanje. Pristopi, ki temeljijo na dokazih, krepijo nacionalne sisteme nadzora nad hrano in zaupanje javnosti.

Bolezni, povezane s hrano, je mogoče preprečiti

Številne s hrano povezane bolezni je mogoče preprečiti s postopki, kot so pranje, lupljenje, kuhanje, pasterizacija, varno ravnanje z že pripravljeno hrano, izboljšana raba virov za namakanje ter učinkovit uradni nadzor. Vendar pa je za udejanjanje teh ukrepov v vsakdanjem življenju potrebna trajna zavezanost.

Vzorci bolezni, povezanih s hrano, se razlikujejo in spreminjajo

Prispevki posameznih povzročiteljev bolezni, povezanih s hrano, se geografsko razlikujejo in predstavljajo različna tveganja za različne skupine prebivalstva. Zato so potrebni ciljno usmerjeni ukrepi za posamezne populacijske skupine, prilagojeni nacionalnim razmeram. Razlike so posledica

razlik v proizvodnih postopkih, onesnaženosti okolja in prehranskih navadah potrošnikov. Tudi podnebne spremembe so eden od dejavnikov spreminjajočih se tveganj za varnost hrane. Omogočajo lažjo rast in širjenje nekaterih škodljivih bakterij, virusov in nastanek toksinov v hrani, tleh in vodi. Za usmerjanje ukrepov je zato pomembno zbiranje podatkov o boleznih, povezanih s hrano.

Nekatere skupine prebivalstva s hrano povezane bolezni prizadenejo bistveno bolj kot druge, otroci pa pogosto utrpijo najhujše zdravstvene posledice. Nekateri dejavniki tveganja v živilih lahko povzročijo takojšnje obolenje, medtem ko so lahko posledice izpostavljenosti nekaterim kemičnim onesnaževalom ali drugim nevarnostim v hrani tudi dolgoročne in se lahko kažejo v obliki kroničnih bolezni, vključno z nekaterimi vrstami raka, motnjami v razvoju ter drugimi zdravstvenimi težavami.

Bolezni, povezane s hrano, vplivajo na gospodarstvo

Bolezni, povezane s hrano, zaradi zdravstvenih stroškov, bolniških odsotnosti in manjše produktivnosti vplivajo tudi na gospodarstvo. Nevarna hrana obremenjuje sisteme javnega zdravja, moti delovanje trga, omejuje trgovino in lahko države močno ekonomsko prizadene.

Usklajene politike in skupni ukrepi na področju zdravstva, kmetijstva, trgovine, okolja in varstva potrošnikov ščitijo vse ter tako zagotavljajo največji možni učinek.

Za varnost hrane smo odgovorni vsi

V Evropski uniji imamo tudi v primerjavi z drugimi razvitimi tretjimi državami zelo visoke standarde glede varnosti živil. Temeljijo na znanstveni podlagi, ki pojasnjuje, kako in zakaj lahko pride do onesnaženja hrane ter kakšna tveganja za zdravje lahko prinaša. Te standarde morajo spoštovati vsi, ki se ukvarjajo z živili – pridelovalci, predelovalci, prevozniki, distributerji, gostinci in trgovci.

Veljavni ukrepi zagotavljajo, da živila, ki niso varna, ne pridejo v promet oziroma se nemudoma umaknejo iz prometa. Vsak izvajalec živilske dejavnosti mora opredeliti in obvladovati dejavnike tveganja, s sledljivostjo in medsebojnim obveščanjem o ugotovljenih neskladnostih pa je zagotovljena ustrezna zaščita potrošnikov in s tem zaščita javnega zdravja.

Inšpekcijske službe s celovitim sistemom nadzora preverjajo, ali imajo izvajalci dejavnosti vzpostavljen ustrezen notranji nadzor nad varnostjo živil. Inšpekcijski nadzori se izvajajo na podlagi ocene tveganja, v primeru ugotovljenih neskladij pa se odredijo potrebni ukrepi in pregledi okrepijo.

Nenazadnje smo za varnost hrane odgovorni tudi potrošniki, in sicer z ustreznim ravnanjem z živili od trenutka njihove nabave do njihove priprave oziroma hranjenja doma.

Varnost hrane je torej skupna odgovornost vseh členov v agroživilski verigi, državnih organov in potrošnikov, temeljiti pa mora na medsebojnem zaupanju in pravočasni izmenjavi informacij.

S ključnikom #Safe2EatEU lahko izveste več o varnosti hrane v Evropi in sprejmete dobro premišljene odločitve o živilih, ki jih kupujete, da boste vsak dan jedli varno in zdravo ter pri tem uživali.

<https://www.gov.si/novice/2026-06-05-svetovni-dan-varnosti-hrane-varna-hrana-povsod-in-za-vsakogar>